

e-zpravodaj

Národní knihovny ČR

ročník 4 | číslo 5 | 2017
září–říjen

nové služby, knihy, akce a další zajímavosti

**Náušťeva
premiéra B. Sobotky
a ministra kultury D. Hermana
v Národní knihovně**

**II. etapa revitalizace areálu
Klementina**

Josef Thomayer u NDK

**Mozartův Don Giovanni
v Praze před 230 lety**

**Zpíváme, hrajeme, tančíme
Ohlédnutí za kulturním
programem v Klementinu**

e-zpravodaj Národní knihovny ČR

ročník 4 | číslo 5 | 2017 | září–říjen

Dvuměsíčník

Adresa vydavatele a redakce:

Národní knihovna ČR, Klementinum 190, 110 00 Praha 1,

IČ 00023221, DIČ CZ00023221

E-mail: e-zpravodaj@nkp.cz

Telefon: 221 663 279 (H. Vajnerová),

221 663 252 (S. Vondráková)

Výkonná redakce: *Hana VAJNEROVÁ, Soňa VONDRÁKOVÁ*

Redakční rada: *Irena MAŇÁKOVÁ (předseda), Jana HUŇOVÁ,*

Karolína KOŠŤÁLOVÁ, Petra ŠŤASTNÁ

Grafické zpracování: *Klára MICHÁLKOVÁ*

Příspěvky připravili: *Miroslava HEJNOVÁ, Hana HLUŠIČKOVÁ,*

Julius HŮLEK, Monika CHUNDELOVÁ, Alena JANKOVCOVÁ,

Zuzana KOPEČNÁ, Karolína KOŠŤÁLOVÁ, Rudolf KREIBICH,

Václav JIROUŠEK, Jan LUKAVEC, Irena MAŇÁKOVÁ,

Jana ORLOVÁ, Hana VAJNEROVÁ,

Soňa VONDRÁKOVÁ

Obrazová dokumentace: *catholica.cz, Eva HODÍKOVÁ,*

Hudební oddělení NK ČR, Monika CHUNDELOVÁ,

itras.cz/strahovsky-klaster, Milena KÁRNÁ, Kramerius 5,

Odbor služeb NK ČR, Oddělení rukopisů a starých tisků,

Oddělení výstav NK ČR, Jana ORLOVÁ, rybitví.cz,

Webarchiv NK ČR, Wikipedia

e-zpravodaj NK ČR je dostupný na adrese:

e-zpravodaj.nkp.cz

Přihlášení k odběru e-zpravodaje:

<http://www.nkp.cz/o-knihovne/zakladni-informace/>

[vydane-publikace/e-zpravodaj](http://www.nkp.cz/vydane-publikace/e-zpravodaj)

Titulní fotografie: Zrekonstruovaná chodba v přízemí,

Milena KÁRNÁ

Co je nového

3

Provozní doba od 4. září do 31. prosince

Návštěva premiéra Bohuslava Sobotky a ministra kultury Daniela Hermana v Národní knihovně

II. etapa revitalizace areálu Klementina

Kopírujte a tiskněte barevně

Knížní novinky aneb v NK ČR knihy také vydáváme /
Můj milý, jdeš-li v létě Ruskem

Představujeme

6

Český Galileo Galilei Jan Marek Marci z Kronlandu

Alternativní rozhraní a mobilní aplikace pro Digitální knihovnu Kramerius 5

Kramerius v číslech

Josef Thomayer v NDK

Týden webové archivace v Londýně

Zajímavosti a tipy

8

Co čte knihovník? / Nicholas Carr: Nebezpečná mělčina: jak internet mění náš mozek: analýza stavu lidské psychiky v době digitální

Mozartův Don Giovanni v Praze před 230 lety

Historické události z let končících sedmičkou v Kalendáři historickém Daniela Adama z Veleslavína

Zpíváme, hrajeme, tančíme

Ohlédnutí za kulturním programem v Klementinu

Zveme vás

13

Knihy se těžko vystavují: Václav Sivko

Projekt Klementinum 190

- Svahilec bez přátel a bez přestávky
- Mladí pražští autoři + Aljaž Koprivnikar
- Workshop Recykliteratura s Vojtěchem Maškem

Co je nového

Provozní doba od 4. září do 31. prosince

Vážení čtenáři,
po období letních prázdnin a dovolených se vracíme zpět ke standardní provozní době Národní knihovny ČR. Více informací o provozní době naleznete [zde](#).

Dále bychom Vás rádi informovali o uzavírkách prostor Národní knihovny plánovaných do konce roku 2017. Celá knihovna bude uzavřena v době státních svátků:

- ve čtvrtek 28. září
- od soboty 28. října do neděle 29. října
- od pátku 17. listopadu do neděle 19. listopadu
- od soboty 23. prosince do úterý 26. prosince
- od soboty 30. prosince 2017 do pondělí 1. ledna 2018

Návštěva premiéra Bohuslava Sobotky a ministra kultury Daniela Hermana v Národní knihovně

Premiér Bohuslav Sobotka přijal pozvání generálního ředitele Martina Kocandy do Národní knihovny ČR. Návštěvu přední kulturní instituce dne 26. července spojil premiér s bilanční schůzkou s ministrem kultury Danielem Hermanem. Program zahájilo setkání s vedením Národní knihovny ČR, po němž následovala prohlídka Klementina, nejprve pracovišť, která ještě neprošla rozsáhlou revitalizací, a poté představení prostor právě skončené II. etapy revitalizace. Po prohlídce se konala již zmiňovaná bilanční schůzka a tisková konference. Po malém občerstvení se premiér setkal se zástupci odborové organizace. Z Klementina se čelní vládní představitelé se svými delegacemi a zástupci Národní knihovny přesunuli do Centrálního depozitáře v Hostivaři.

Na pracovišti HHF v Klementinu

Premiér se zajímal o dosavadní realizované etapy rekonstrukce Klementina i o plánovanou etapu třetí, práci odboru historické a hudební fondy, sekce Digitalizace a technologie, aktivity odboru Ochrany knihovnických fondů, zejména práci restaurátorů, a v neposlední řadě o uložení knihovnických fondů v prostorách původních depozitářů, ale i v těch již opravených, které disponují nejmodernější technologií.

V rámci této návštěvy byla projednána řada témat včetně otázky nové budovy Národní knihovny. Premiér i ministr kultury přijali argumenty generálního ředitele NK a vyjádřili tomuto záměru podporu.

Na pracovišti v Hostivaři u víceúčelové vakuové komory

II. etapa revitalizace areálu Klementina

V červnu 2017 byla ukončena a zkolaudována II. etapa rekonstrukce klementinského areálu. Předmětem této etapy byla rekonstrukce západního křídla podél Křižovnické ulice a dvou křídel přiléhajících ke Studentskému nádvoří. Zpracovatelem projektové dokumentace byla společnost Metroprojekt Praha a. s., generálním dodavatelem stavby sdružení společností Subterra a. s. a Unistav a. s. Stavba byla zahájena v srpnu 2012 s plánovaným termínem dokončení v únoru 2015.

Vestavba moderního výtahu v Klementinu

Stejně jako v předchozí etapě byla předmětem II. etapy rekonstrukce všech inženýrských sítí, vybourání nevhodných novodobých vikýřů a vestaveb v chodbách, restaurování a obnova všech povrchů, okenních a dveřních výplní – tedy rekonstrukce stavebních objektů jako takových, nicméně s nelehkým úkolem skloubit požadavky památkářů při rekonstrukci národní kulturní památky s požadavky a potřebami moderní knihovny. Zkolaudovaný objekt je výsledkem řady kompromisů vzešlých z mno-

ha nelehkých jednání odborných pracovníků a pracovníků orgánů památkové péče, v nichž měli konečné slovo památkáři. Rekonstrukce památky tak musela být před potřebami pracovníků a uživatelů knihovny upřednostněna. I přesto se však knihovna dočkala mnoha pozitivních změn. Všechny zrekonstruované depozitáře v podkrovní jsou oproti dřívějšímu stavu vybaveny úpravou klimatu, ve všech veřejných prostorách je zajištěno spojení bezdrátovou wi-fi sítí. Knihovna je propojena optickými kabely, které umožňují pracovníkům IT zajistit mnohem kvalitnější správu vzdálených přístupů uživatelů. Prostředí je pro pracovníky i uživatele knihovny díky vybourání polopříček a různorodých vestavěb mnohem vzdušnější a příjemnější. Ve vstupní části byl ve čtyřramenném schodišti vybudován moderní prosklený výtah, který kromě využití zaměstnanců pro přístup na jejich pracoviště umožní i čtenářům rychlé spojení se Slovanskou knihovnou umístěnou ve 4. nadzemním podlaží. Tento výtah je jedním z mála příkladů zásahů do budovy, které se podařilo prosadit navzdory původně zamítavému stanovisku památkářů. Na první pohled viditelným prvkem je krásně zrekonstruovaná fasáda s vitrážovými okny směrem do Křižovnické ulice.

Obnovená chodba

Více než dvouletý skluz dokončení stavebních prací měla na svědomí řada objevů a nepředvídaných nálezů, k nimž během stavebních prací docházelo, a to jak v důsledku provádění záchranného archeologického výzkumu, jehož provedení ukládá zákon, tak v důsledku nových zjištění při vlastní stavbě.

Překvapující byl stav některých odkrytých nosných konstrukcí, který mimo jiné dokazuje i nepříliš kvalitně odvedenou práci při rekonstrukci na začátku 20. století – např. nedostatečné krytí výztuže železobetonových stropních desek, použití betonových směsí působících agresivně na ocelovou výztuž či ze statického hlediska chybně založené příčky. Významným technickým nálezem bylo například zjištění nevyhovujícího stavu nosné stropní konstrukce pod depozitáři objektu SO 09 ve 4. nadzemním podlaží. V nosné desce pod knihovními regály byly na několika místech nalezeny statické trhliny. Bylo zde pro-

vedeno několik rovnoměrně rozmístěných sond a práce v těchto místech musely být na delší dobu přerušeny. Znovu byly zahájeny až po zpracování statických posudků, předložení návrhu technického řešení tohoto problému a po projednání a odsouhlasení navrženého řešení včetně jeho finančních dopadů, a to jak s objednatelem (NK ČR), tak i s poskytovatelem státní dotace (MK ČR). Rovněž stav historických dřevěných podlahových konstrukcí, které byly napadeny dřevokaznými houbami, si vyžádal dodatečné úpravy pro zajištění funkčnosti a trvanlivosti. V několika místech byla nalezena dřevěná (prasklá) i novější ocelová (zkorodovaná) táhla ztužující klenby dlouhých chodeb, která byla po zpracování statického posouzení nahrazena novými. Podobných nálezů vyžadujících statické posouzení a následné projednání s orgány památkové péče a se zřizovatelem byla celá řada.

Zrekonstruované prostory 3. patra

Archeologický výzkum probíhal na Studentském nádvoří, na části Hlavního nádvoří a v suterénech zrekonstruovaných objektů. Byla zde nalezena původní valounová dlažba, pro niž bude nalezeno nové umístění v rámci III. etapy rekonstrukce, novověká i středověká keramika, pozůstatky dřevohliněných domů a výroben z 12. století sloužících k výrobě železa a zpracování barevných kovů. Ve spodních vrstvách terénů bylo nalezeno raně středověké pohřebiště z 1. poloviny 10. století. Ve výbavě zemřelých se objevily malé nože, dřevěné vědérko s železným kováním, keramická nádoba i šperky, jako jsou náušnice a záušnice. V suterénech objektů a na Studentském nádvoří bylo nalezeno obvodové zdivo severního křídla původního dominikánského kláštera z počátku 13. století. Odkryty byly jeho dvě třetiny, zbývající třetina byla zničena při stavbě barokního Klementina. Součástí kláštera byl rovněž středověký hřbitov z 13.–15. století. Archeologové postupně odkrývali pozůstatky domů napříč staletími tak, jak jejich práce postupovaly do hloubky (10.–17. století), objevili trativod z počátku 17. století zaklenutý cihlovou klenbou a mnoho dalších historických artefaktů.

Do stavebních prací II. etapy v menší míře zpětně zasáhla i nově zpracovaná studie Revitalizace areálu Klementina, vypracovaná na základě zamítavého stanoviska orgánů památkové péče k předchozí studii. Příkladem takového zásahu je například změna způsobu vytápění chodby kolem Révového nádvoří, kterou studie pojala jako ambit otevřený do nádvoří, a nebylo zde tedy možné v místech skleněných výplní zachovat stávající nástěnné radiátory. Projektant do těchto prostor tedy po dlouhém projednávání několika možných variant se zástupci Národního památkového ústavu navrhl podlahové vytápění.

Úspěšnou kolaudací II. etapy byla završena zhruba polovina rekonstrukce areálu. Zbývající tři etapy byly z finančních i časových důvodů sloučeny do jediné závěrečné III. etapy, jejíž obsahem bude rekonstrukce středové části areálu, společně se všemi nádvořími. Ukončením třetí etapy by měla být rekonstrukce areálu dokončena.

Kopírujte a tiskněte barevně

Od května letošního roku naleznete v Hale služeb nové barevné multifunkční zařízení. Barevně si zde můžete kopírovat vlastní materiály nebo dokumenty z našeho fondu. Multifunkční zařízení je také připraveno barevně tisknout dokumenty, které se nacházejí v digitálních knihovnách Kramerius 3 a Kramerius 5. Z digitalizovaných knih si jednoduše a kvalitně barevně vytisknete např. obrázky, grafy, tabulky atd. Chcete svým blízkým

Kopírka v Hale služeb

nebo kamarádům věnovat netradiční dárek? Podívejte se do našich digitálních knihoven a zkuste obdarovat oslavence výtiskem novin ze dne jeho narození. Do hlubin historie se můžete ponořit např. s Rudým právem.

Cena jedné strany ve formátu A4 je 10,- Kč. Za formát A3 zaplatíte 14,- Kč. Počítače, které nabízejí tisk z obou digitálních knihoven, najdete v Hale služeb, Referenčním centru, Studovně periodik a dalších studovnách.

Knižní novinky aneb v NK ČR knihy také vydáváme

Můj milý, jdeš-li v létě Ruskem Dmitrij Prigov

Výbor představuje tvorbu brilantního umělce, jenž si vytvořil svůj vlastní poetický svět a který je některými literárními historiky považován za nejnadanějšího básníka postsovětské epochy, jež v jeho díle vrcholila.

Dmitrij Alexandrovič Prigov (1940–2007), klasik ruského kulturního kánonu konce 20. a počátku 21. století, vystudoval původně sochařství, ale na přelomu šedesátých a sedmdesátých let se sblížil s umělci ruského

uměleckého undergroundu, spolu s nimi se podílel na aktivitách mnoha kroužků a na vydávání samizdatových publikací. Je tak považován za jednoho ze zakladatelů takzvaného moskevského konceptualismu. Od začátku devadesátých let často vystupoval na festivalech a konferencích, účastnil se výstav, knižních veletrhů a autorských čtení v mnoha zemích světa. Žil střídavě na moskevském sídlišti Beljajevo a v Londýně. Byl nositelem řady stipendií v Evropě, Japonsku, Izraeli a USA, vystupoval v kulturních pořadech ruské televize. Kromě literární a výtvarné činnosti se věnoval performancím, instalacím, natáčel klipy, videoart a filmy.

Dmitrij Prigov

MŮJ MILÝ, JDEŠ-LI V LÉTĚ RUSKEM

Grafický návrh Ondřeje Huleše

Publikace představuje Prigovovo dílo jednak v jeho mimořádné žánrové rozmanitosti od poezie a ukázek rozsáhlých próz až po drobnější formy, jednak se snaží ve formátu tradiční knihy zprostředkovat multimediální povahu jeho tvorby – psal a přednášel své texty v podobě performance, byl spisovatelem a výtvarníkem v jedné osobě, vytvářel objekty a instalace, intervenoval svými díly do veřejného prostoru – a dále ukázat jeho dílo z mnoha zorných úhlů.

Výbor vznikl spoluprací osmi překladatelů a toto redakčně náročné řešení umožnilo každému z nich vybrat si z rozsáhlé Prigovovy tvorby to, co považuje za sobě nejbližší a nejnaléhavější.

Tato první knižní publikace českých překladů ukázek z jeho díla byla vydána s podporou ruského Ústavu překladu a doplňují ji tři odborné studie o Prigovově díle.

(Národní knihovna ČR – Slovanská knihovna, Praha 2017. 1. vydání. 328 stran., ISBN 978-80-7050-685-1)

Představujeme

Český Galileo Galilei Jan Marek Marci z Kronlandu

Miroslava Hejnová

V dubnu letošního roku uplynulo 350 let od úmrtí významného přírodovědce, lékaře a filozofa Jana Marka Marci z Kronlandu (13.6. 1595 v Lanškrouně, †10.4. 1667 v Praze). Tento „český Galileo Galilei“, jak byl přezdíván, předešel v mnohém svými objevy a pracemi z mechaniky, optiky a matematiky své slavné následovníky – Newtona, Huygense, Hooka, Boyla, Grimandiho a další.

Žil ve složité pobělohorské době za politických a ideových střetů, válečných událostí a zhoubných epidemií. Byl současníkem Komenského a posledním českým polyhistorem s renesanční šíří zájmů a zároveň jedním z předchůdců moderní vědy. Proslul jako lékař, filozof, matematik, astronom a zejména fyzik. Byl také velmi váženým lékařem. Léčil korunované hlavy, ale i raněné v bojích při dobývání Prahy Švédy v roce 1648.

Filozofii a teologii vystudoval v Olomouci, v Praze přírodní vědy a medicínu. Zde pravděpodobně získal roku 1625 doktorát z medicíny a současně místo mimořádného profesora na lékařské fakultě. Medicíně se věnoval nejen prakticky, ale i teoreticky. V roce 1626 byl jmenován fyzikem (lékařem) království českého a v roce 1630 se na dlouhou dobu stal jediným řádným profesorem lékařské fakulty. Po rozdělení univerzity na teologickou a světskou v roce 1638 jmenoval císař ustavujícím dekretem nové profesory. Marek Marci však na svém místě zůstal, přestože své jmenování získal od jezuitů. Jeho jméno srstlo s dějinami univerzity. Roku 1642 se stal univerzitním komisařem a v roce 1649 jako senior světské fakulty císařským radou.

Daleko podstatnější však byly jeho vědecké objevy, které učinil dříve než ti, s jejichž jmény se dodnes pojí. A tak již před Newtonem mu právem náleží světové prvenství v oboru optiky. Proslavily ho objevy o lomu a odrazu světla a pozorování interference světla při průchodu štěrbinou. Je považován za zakladatele spektroskopie. Z jeho spisu *De proportione Motus seu regula sphygmica* z roku 1639 lze vytušit, jak pilně ve fyzice experimentoval. Poprvé rozlišil pružné a nepružné srážky těles a zformuloval též řadu zákonů o pohybu, a to na zdánlivě podružných problémech, jakými byl například odraz plochých kamenů na vodní hladině – tzv. žabičky – či otázky rázu koulí, které demonstroval na tehdy módním kulečnicku. Systematicky vyřešil otázku rázu koulí až Ch.

Huygens v roce 1668 na podnět soutěže vypsané Královskou společností v Londýně.

Kolem roku 1639 také objevil fyzikální metodu měření pulzu pomocí matematického kyvadla s posuvnou kuličkou: ta se pohybovala jako závaží na metronomu, aby se kyvadlo synchronizovalo s tepem. Jako první postřehl, že epilepsie není posedlost ďáblem, ale choroba mozku. Čtvrt století před Johnem Lockem napsal: „*Nic není v rozumu, co by dříve nebylo ve smyslech.*“ Z problémů čistě matematických ho upoutala kvadratura kruhu. Té věnoval dva spisy *De proportione Motus figuram rectilinearum*, který vyšel v Praze v roce 1648, a *Labyrinthus, in quo via ad circuli quadraturam pluribus modis exhibetur* z roku 1654. Marci se též zabýval určováním zeměpisné délky na moři. Svou práci nazvanou *De longitudine seu differentia unter duos meridianos* z roku 1650 věnoval španělskému králi Filipovi II. Úspěšně vyřešit tento problém se podařilo teprve anglickému hodináři Johnu Harrisonovi v roce 1735 vynálezem chronometru. Za své úspěchy ve vědě byl jmenován členem Královské společnosti nauk v Londýně.

Tento všestranný učenec, jehož výzkumy a teoretické úvahy o zákonech mechaniky a optiky ho řadí mezi velké evropské vědce 17. století, však zůstal kvůli pobělohorské izolaci českých zemí téměř neznámý. Kdyby žil v jiné době, jistě by v paměti národa zanechal hlubší stopu. Za své zásluhy byl povýšen do šlechtického stavu s přídomkem „z Kronlandu“.

Ivana Čornejová: Jan Marek Marci 1595–1667: Život, dílo, doba (Rosa 1995); Ivan Štoll: Jan Marek Marci – první český fyzik (Prométheus 1996); Zdeněk Servít: Jan Marek Marci z Kronlandu, zapomenutý zakladatel novověké fyziologie a medicíny (Veda, 1989)

Alternativní rozhraní a mobilní aplikace pro Digitální knihovnu Kramerius 5

Řada dokumentů ze sbírek Národní knihovny již prošla digitalizací. Ve starší [digitální knihovně Kramerius 3](#) najdete zejména knihy a periodika z 19. a počátku 20. století. Novější publikace (především 20. a 21. století) jsou pak obsaženy v [digitální knihovně Kramerius 5](#).

Jiný pohled na obsah digitální knihovny Kramerius 5 nabízí alternativní rozhraní, které pro zpřístupnění digitalizovaných dokumentů vyvinula Moravská zemská knihovna. Na jednom místě v alternativním rozhraní naleznete obsah digitálních knihoven [27 různých institucí](#). Každou přístupnou digitální knihovnu je zde potřeba prohledávat samostatně, ale i tam pro vás může být alternativní rozhraní zajímavou zkušeností. Národní knihovna prostřednictvím [alternativního rozhraní](#) zpřístupňuje obsah digitální knihovny Kramerius 5. Obsah je tedy stejný, forma (či lépe rozhraní) se však liší. Vyzkoušejte a porovnejte, ve kterém prostředí se vám s digitalizovanými dokumenty lépe pracuje.

Součástí alternativního rozhraní pro přístup k digitalizovaným dokumentům je i mobilní aplikace Kramerius,

kteřá je k dispozici pro zařízení s operačním systémem **Android** (verze 4.0 a vyšší) a **iOS** (verze 8.0 a vyšší). Pokud si tedy chcete digitalizovanými novinami a knížkami listovat i na telefonech či tabletech, tato aplikace je ideální cestou. I v aplikaci Kramerius najdete obsah digitálních knihoven více než dvaceti institucí a mezi nimi samozřejmě také Národní knihovny.

Aplikace Kramerius primárně zobrazuje pouze tzv. volné dokumenty, tedy ty, které již nepodléhají autorskému zákonu a jsou volně přístupné bez jakýchkoli překážek. Na úvodní stránce aplikace Kramerius najdete přehledy nejnovějších a nejzajímavějších titulů. Většina knihoven včetně NK ČR vytváří v digitálních knihovnách i tzv. virtuální sbírky. Pro jejich zobrazení slouží v aplikaci přímo speciální ikona. A pokud budete chtít číst dokument podle vlastního výběru, stačí do vyhledávání zadat autora, název nebo prostě jen slovo, které by se mělo v dokumentu objevit. Z aplikace Kramerius tak můžete třeba večer číst dětem oblíbené pohádky nebo se nad Národními listy pobavit nad tématy, která hýbala politickou scénou před sto a více lety.

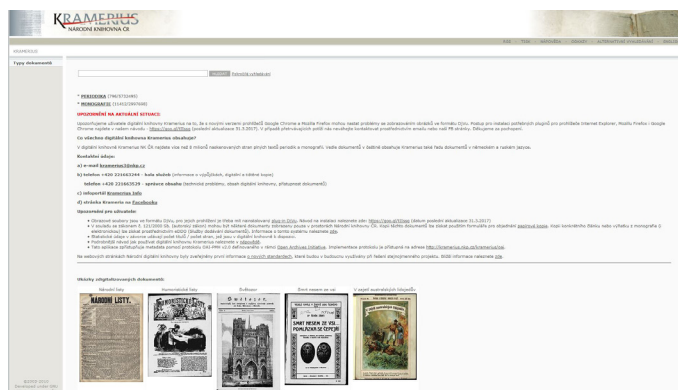
Kramerius v číslech

Václav Jiroušek

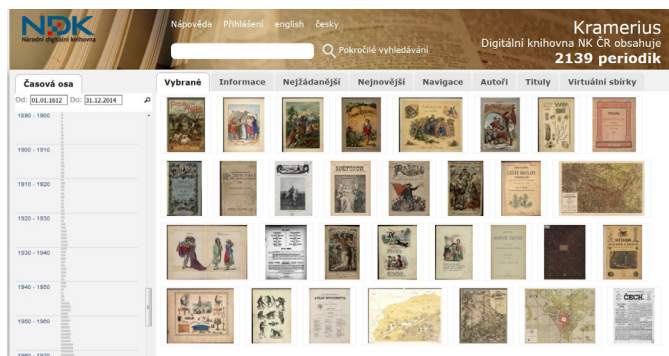
Národní knihovna v současné době provozuje dvě digitální knihovny Kramerius pro zpřístupňování digitalizovaných dokumentů vydaných po roce 1800. Starší **Kramerius 3** a novější **Kramerius 5**. Starší digitální knihovna byla doplňována do roku 2011, dokumenty digitalizované od roku 2012 zejména v rámci projektu *Vytvoření Národní digitální knihovny* potom již byly zpřístupňovány prostřednictvím modernějšího Krameria 5.

Konečný počet dokumentů zpřístupněných prostřednictvím Krameria 3 činí 8 730 193 stránek. Z tohoto počtu je v současné době 5 837 728 stran dokumentů (67 %) volně dostupných online prostřednictvím internetu a 2 892 465 (33 %) je z důvodu trvání autorskoprávní ochrany dostupných uživateli prostřednictvím vyhrazených počítačů v Klementinu.

Prostřednictvím Krameria 5 je v současné době dostupných již více než 43 500 000 stran dokumentů, digitalizovaných od roku 2012. Z tohoto množství dokumentů je volně dostupných online prostřednictvím internetu 5 000 000 stran (11,5 %). V praxi toto číslo znamená

Kramerius 3

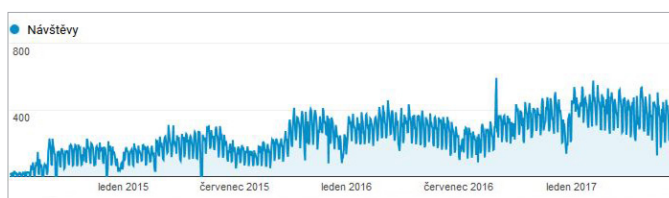

Kramerius 5

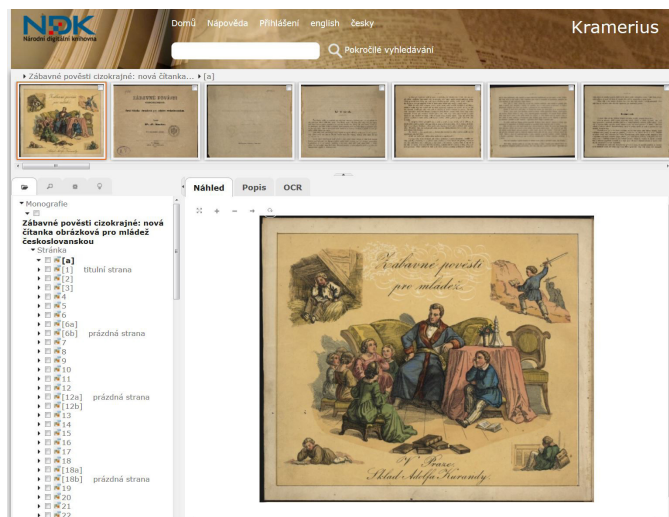
16 000 volně dostupných digitalizovaných knih a více než 200 000 výtisků novin a časopisů. Zbylých 38 500 000 stran (88,5 %) je z důvodu trvání autorskoprávní ochrany dostupných uživateli prostřednictvím vyhrazených počítačů v Klementinu. Celkový přírůstek dokumentů v digitální knihovně činil v letech 2015–2016 cca 7 milionů stran ročně.

Zajímavé je porovnání obou digitálních knihoven z pohledu návštěvnosti. Zatímco starší z obou digitálních knihoven si drží stabilní roční návštěvnost na úrovni okolo 550/den, poměrně dynamický nárůst uživatelů je patrný u mladšího Krameria 5, kde například mezi roky 2015 a 2016 došlo k meziročnímu nárůstu o 50 % z průměrných 200 návštěv za den v roce 2015 na průměrných 300 návštěv v roce 2016. V průběhu prvního pololetí 2017 pak průměrná denní návštěvnost v Krameriovi 5 činila již 380 návštěv denně a celková denní návštěvnost v obou digitálních knihovnách se tak přiblížila k 1000 návštěvám.

Dlouhodobé statistiky chování návštěvníků poskytují zajímavý obrázek také o uživatelsky nejatraktivnějších dokumentech v obou digitálních knihovnách. Pohled

Kramerius 5 graf návštěvnosti

Kramerius 5 ukázka zobrazení dokumentů

na 10 nejnavštěvovanějších dokumentů v Krameriovi 3 je následující: Seznam ztrát vydaný, Národní listy, Abecední seznam jmen, uvedených v Seznamech ztrát, Národní politika, Zprávy o raněných a nemocných vydané, Váleční zajatci, Lidové noviny, Doplnky a opravy vydané, Naše příjmení, Deutsche Zeitung Bohemia. Mezi desítku nejnavštěvovanějších tedy patří celkem 9 periodik a pouze 1 monografie. S celkem 5 zástupci potom statistice dominují seznamy padlých, zemřelých, nezvěstných, raněných či zajatých vojáků z období 1. světové války. Jiný obrázek poskytuje žebříček pro Krameria 5, kde naopak mezi 9 monografií pronikl z periodik jako jediný časopis Světozor: Ottův slovník naučný, Léčivé rostliny (Herbář), Tajemné dálky a Svítání na západě, Kulička, Homerova Ilias, Světozor, Bajky Aesopovy, Utrpení mladého Werthera, Velký atlas ptáků ku Kněžourkovu Velkému přírodopisu ptáků, Úprava jídel zemědělských.

Josef Thomayer v NDK

„Opustil nás poslední ze zakladatelů vnitřního lékařství, tvůrce Thomayerovské školy, vynikající a svérázný lékař, jedna z neoriginálnějších postav soudobého českého života. Nám všem, kteří si Thomayera vážili a měli ho rádi, ubyla ze života jedna velká, čistá radost – styk s ním. Zbývají nám jenom vzpomínky. Ty nikdy nepřestanou být drahé.“

Prof. MUDr. Josef Thomayer (23. března 1853 Trhanov – 18. října 1927 Praha) byl uznávaný český lékař – profesor vnitřního lékařství, pedagog, beletrista, žák Jana Nerudy. Velkou měrou se zasloužil o rozvoj přesné fyzikální diagnostiky, moderní neurologie, kardiologie, významného úspěchu docílil zejména ve studiu břišního poklepu, jenž důkladně popsal. Zasloužil se o zlepšení podmínek na českých klinikách. Je tvůrcem českého lékařského názvosloví. Vedle práce vědecké úspěšně působil jako lékař terapeut.

Jeho pedagogický přístup ke studentům byl originální: na přednášky byl vždy pečlivě připraven. Od studentů vyžadoval přesnost, pravdivost a spolehlivost. Výuka probíhala i prakticky na klinice. Profesor Thomayer vyšetřoval společně s asistentem Ladislavem Syllabou. Postup při vyšetřování byl názorný a důkladný. Občas vyšetřování i několikrát opakovali a polemizovali o diagnóze pacienta. Vyšetřování byli přítomni studenti, kteří své učitele doplňovali. Jeden z bývalých mediků vypráví: „Při těchto kontraverzích docházelo také na nás, „přisedící“, na jednoho po druhém. Nestálo, že obnažoval naše slabiny medicínské, ale donutil nás, že jsme se hanbili za své nedostatky ve všeobecném vzdělání, ať už šlo o botaniku nebo matematiku, dějepis nebo

literaturu, vlastivědu či umění.“

Zájem o přírodu, veřejné dění, literaturu, kulturu a umění přivedly Thomayera k vlastní tvorbě. Ještě jako medik zasílá do redakce Lumíra, kterou vedl Vítězslav Hálek s Janem Nerudou, pod anagramem R. E. Jamot prvotinu *Život na našich rybnících*, výsledek bedlivého pozorování přírody. Práce se redaktorům líbila a pracovní vztah mezi Thomayerem a Nerudou postupně přerostl v přátelství. Právě díky Nerudovi poznal Thomayer řadu uznávaných uměleckých osobností: Jirásků, Vrchlického, Wintera, Ráise, Alše, Smetanu, Pirnera, Chittussiho, Ženíška, Myslbeka a další. Během svého života vydal řadu přírodních črt, studií lidských typů, fejetonů, například: *Příroda a lidé, Život v trávě, Vedle cesty*. Z odborných prací je třeba alespoň jmenovat: *Sborník lékařský, Pathologie a terapie nemocí vnitřních*, menší práce začal vydávat ve *Sbírce přednášek a rozprav*, později nazývané Thomayerovou sbírkou, dále jmenujme například: *Agonální arhythmie, Bezvědomí a jeho diagnostický význam, Bronchitis osob starých = Bronchite des vieillards, Další úvahy therapeutické, K diskusi o spinálních meningitidách, Sborník poliklinický: práce z české universitní polikliniky z roku 1897, Slovník zdravotní: populární praktická kniha poučná, Úvod do drobné praxe lékařské*.

Thomayer zemřel ve svých 74 letech na rakovinu konečníku. Pohřben je v rodném Trhanově. Ještě během svého života nechal postavit v Trhanově sirotčinec. Po smrti odkázal veškerý svůj majetek Ústřední matici školské, knihovnu a výtvarné sbírky Národnímu muzeu a Národní galerii.

Týden webové archivace v Londýně

Rudolf Kreibich

Týden webové archivace, kterého se zúčastnil i Webarchiv, uspořádalo v červnu v Londýně šest významných institucí: British Library, School of Advanced Study, IIPC, RESAW – A Research Infrastructure for the Study of Archived Web Materials, The National Archives a Archives Unleashed. Výsledkem bylo jedinečné setkání jak webových archivářů a vývojářů z celého světa, tak i výzkumníků, kteří běžně s webovými archivy pracují. Nabížený týden začal již v neděli třídním workshopem *Archives Unleashed*, kde výzkumníci spolupracovali na vytvoření zajímavých výstupů, postavených na datech webových archivů. Obsahem jedné ze studií, prezentované na konferenci, která po workshopu následovala, bylo porovnání tří webových archivů a jejich pokrytí událostí kolem hnutí *Occupy Wall Street* v letech 2011 a 2012. Prvním ze dvou zásadních zjištění bylo, že webové archivy se příliš ve sběru dat nepřekrývají, proto s počtem webových archivů roste i pokrytí kolekce. Druhým poznatkem bylo, že je důležité archivovat URL adresy, které jsou sdíleny na sociálních sítích, jako je například Twitter, neboť často odkazují na důležité zdroje týkající se daného tématu.

Velká část příspěvků byla standardně věnována problematice webové archivace. Novým tématem se stala bezpečnost webových archivů. Sklízeče archivují obsah

Zajímavosti a tipy

Co čte knihovník? Nicholas Carr: Nebezpečná mělčina: jak internet mění náš mozek: analýza stavu lidské psychiky v době digitální.

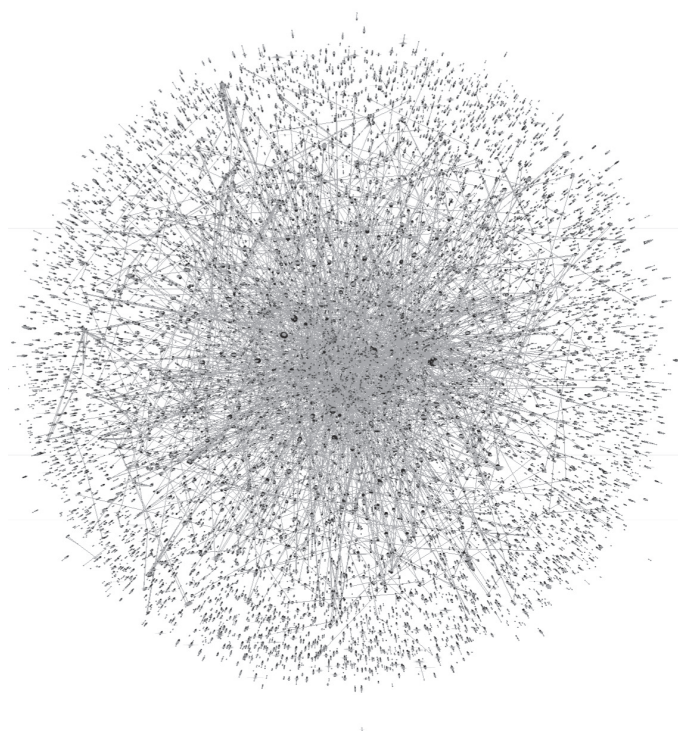
Jan Lukavec

„Někdy kolem roku 2007 se do mého ráje informací vplížil had pochybností. Uvědomil jsem si, že internet má nade mnou čím dál silnější vliv a větší moc.“ Takto dramaticky vylíčil **Nicholas Carr** (nar. 1959) proměnu, kterou u něj přineslo nadšení pro digitální technologii. Z poznání této transformace a potřeby varování vychází jeho kniha *Shallows, what the internet is doing to our brains* (2011), která letos jako druhý autorův titul vyšla česky pod názvem *Nebezpečná mělčina: jak internet mění náš mozek: analýza stavu lidské psychiky v době digitální* (přel. Jaroslava Přerovská, Dauphin, Praha, 2017, 315 s.).

V Carrově analýze psychologických účinků digitální poněkud převažují negativní aspekty, ale naštěstí ne zcela drtivě. Jako bývalý nadšenec do technologií Carr problematice rozumí, takže umí plasticky popsat, jak hluboce kupříkladu transformují současnou kulturu. Ve svých úvahách chvályhodně nezůstává jen u současnosti, ale provádí dlouhé exkurze do historie soužití člověka s jednotlivými nově nastupujícími technologiemi, které bylo vždy ambivalentní.

Významným tématem, jemuž se autor věnuje, jsou dějiny čtení. Ty v jeho podání ústí v polemiku s těmi, kteří poněkud zpupně ohlašují, že se lidé „postupně rozhodli, že Tolstého nedotknutelné dílo nestojí za čas potřebný k jeho přečtení“. Podle těchto hlasů „jsme celá léta naprázdno velebili“ spisovatele, jako je Tolstoj a Proust. Naše staré literární návyky „byly jen vedlejšími účinky života v prostředí s ožebračeným přístupem k informacím“. Teď, když nám internet zaručuje hojný přístup, můžeme tyto unavené zvyky alespoň odložit stranou. Místo toho Carr vášnivě obhajuje klasické knihy, které třeba i léta v knihovně čekají na správného čtenáře, než přijde a vytáhne je z určené přihrádky: „Nespěchej, šeptaly mi knihy svým zaprášeným hlasem. Nikam neutečeme.“ V tomto směru ale autor temně prorokuje, že koncentrované čtení, které se stalo populárním v době Gutenbergova vynálezu, kdy „klid byl součástí významu, součástí myslí“, bude slábnout, takže je velmi pravděpodobné, že se nakonec stane polem působnosti malé a uzavřené skupiny lidí. Čas věnovaný čtení tištěných knih totiž podle Carra u uživatelů internetu klesá, což mimochodem protiřečí zjištěním **Jiřího Trávnička** www.iliteratura.cz/Clanek/34277/travnicek-jiri-preknizkovano-co-cteme-a-kupujeme-2013, podle něhož si „čtení a digitalita nekonkurují: silní čtenáři jsou i silnými internauty“. Éra masové knižní četby byla nicméně podle Carra možná jen jakousi dějinnou „anomálií“ a nyní pozorujeme „návrat čtení ke svým původním společenským kořenům: k sebspásné menšině, kterou

Vizualizace vztahů mezi webovými doménami

na webu tak, jak jej naleznou. Obsahuje-li daná adresa v okamžiku sklízně škodlivý kód, sklízeč jej poctivě zaarchivuje. Většina škodlivého kódu by neměla fungovat, pokud běží na serveru, který nebyl napaden. Přesto je třeba bezpečnost webových archivů dále zkoumat, a z toho důvodu byl navržen repozitář github.com/harvard-lil/warcgames, kde si mohou vývojáři zkusit možnosti archivačního nástroje Webrecorder, a hledat tak bezpečnostní chyby. Vedle technických příspěvků byl představen i recenzovaný časopis s otevřeným přístupem *Internet Histories*, zabývající se samotnou historií Internetu jako technologie.

Přítomnost velkého množství výzkumníků na konferenci stvrdila rostoucí důležitost webových archivů v roli primárního zdroje studia současné společnosti. Ještě před pěti lety byl výzkum ve webových archivech veden hrstkou badatelů. Dnes již univerzity vytvářejí vlastní webové archivy a začínají vyučovat metodologii práce s nimi. Pro nás archiváře to znamená novinku, neboť už se neřeší jen praktické aspekty sbírání, uchování a zpracování fondů, ale přibyly přednášky zabývající se metodologií selekce archivních materiálů, ověřitelností a opakovatelností výzkumů postavených na datech webových archivů, z čehož máme skutečnou radost i motivaci do další práce.

bychom měli nazývat třídou čtenářů“. Zbývá odpovědět na otázku, jestli bude mít tato třída čtenářů „moc a vřelas spojený s čím dál větší a vzácnější formou kulturního kapitálu“, nebo jestli bude vnímána jako skupina excentrických provozovatelů „záliby určené jen pro zasvěcené“. Detailně líčí také odlišnosti vnímání textu elektronického a tištěného: „Slova se zabalí do všech možných rozptýlení, jaká počítač připojený k internetu jen dokáže. Odkazy a jiná digitální lákadla si mezi sebou čtenáře podávají.“ Ale ani zde není jeho pohled úplně jednostranný. Připouští, že ona propojitelnost a další vlastnosti e-knihy „přinesou nové radosti a novou zábavu.“ Vzhledem k tomu, že velebí „mlčenlivost knih“, naopak explicitně nezmiňuje audioknihy, jen obecně soudí, že tisk jako „překonaný proces“, který po staletí „despoticky ovládal lidskou mysl“, nahradí „fonografie“ a knihovny se změny na „fonografotéky“. Budeme svědky návratu „umění projevů“ a vypravěči nahradí spisovatele.

Carr knihy ovšem nejen oslavuje, ale také je umí psát. *Nebezpečná mělčina* se vyznačuje elegantním stylem, vzhledem, erudovaností i sympatickou sebeironií, s níž autor líčí svoje vlastní „upadnutí“ do stavu blízkého se počítačové závislosti. Můžeme ovšem s autorem polemizovat a ptát se, co myslí onou ohroženou „lidskou přirozeností“. Přirozenost našich dávných předků, kteří žili na stromech? Přirozenost lovců, sběračů nebo zemědělců? Jestliže je podle některých antropologů předností člověka jeho tvárnost, přizpůsobivost a to, že se na rozdíl od jiných živočišných druhů nespécializoval na život jen v jediném ekosystému, pak lze kyberprostor vnímat jako další z mnoha prostředí, které postupně „osídluje“. Z technopesimistických titulů je každopádně Carrova kniha nejmírnější a nejméně černobílá. A také relativně nejčtivější. Vychutnat si ji ale mohou hlavně ti, které autor řadí k oné elitní a tenčící se „sebespásné menšině“.

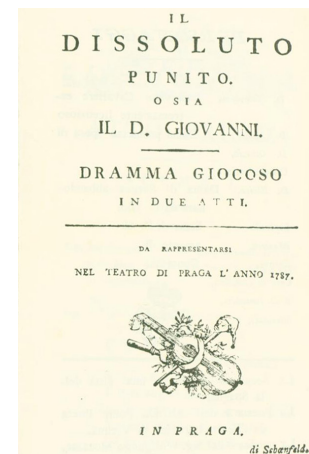
Mozartův Don Giovanni v Praze před 230 lety

Julius Hůlek

Na svou druhou návštěvu Prahy se Mozart vypravil začátkem října 1787, tedy zhruba tři čtvrtě roku poté, co sem z Vídně spolu s manželkou Konstancí přijel poprvé. Cíl byl tentokrát zcela konkrétní a jasný – osobně se účastnit příprav a řízení premiéry opery Don Giovanni, kterou si Praha u něj objednala. A nejen to. Vzhledem k tomu, že dílo nebylo ještě zcela hotové, musel některé partie v Praze dokončit. Na základě analýzy autografu opery, nyní uchovávaného v pařížské Bibliotheque nationale, se podle papíru a rukopisu dá poměrně snadno zjistit, o které části se jednalo. Rozhodně to však nebyla předehra, o níž legenda vypráví, že ji Mozart napsal během noci před premiérou. Za Mozartem zakrátko dorazil libretista opery Lorenzo da Ponte, i on se zúčastnil přípravy jejího uvedení. Mozart byl ubytován U tří lvů na konci Uhelného trhu nedaleko Nostitzova divadla, kde se premiéra uskutečnila. Volné chvíle trávil na Bertramce u manželů Duškových, usedlosti na rozhraní dnešního Smíchova a Košíř, tehdy rázu v podstatě venkovského.

Luigi Bassi - první představitel Dona Giovanniho

Pražské libreto opery Dona Giovanniho

Proslulou sopranistku Josefu Duškovou znal už od mládí ze Salzburku, její manžel, František Xaver Dušek, byl známým skladatelem a klavírním pedagogem. Ve chvílích volna se Mozart ještě stačil blíže obeznámit s Prahou a jejím okolím, zvláště významná byla návštěva premonstrátského kláštera na Strahově, proslulého svou hudební tradicí, spojená podle autentického svědectví s jeho hrou a improvizací na tamější znamenité varhany.

Stavovské divadlo

Přípravu premiéry provázal nejen provozní problém, Mozart škrtal, opravoval a co je zvlášť pozoruhodné, pohotově reagoval na aktuální skutečnosti, které například v podobě citátů vtělil přímo do struktury díla. Datum uvedení Dona Giovanniho bylo dvakrát posunuto, mimo jiné i pro onemocnění pěvkyně z operního ansámblu, takže k premiéře došlo až 29. října, tedy o dva týdny později oproti původně plánovanému termínu. Ohlas byl nad všechna očekávání velkolepý v případě jak premiéry, tak následných repríz a plně souzněl s nadčasovou uměleckou hodnotou i stylovým novátorstvím díla a kromě jiného prokázal vyspělost pražského publika. Sama realita předčí všechny legendy, i když jednu, byť s reálným základem, tu přece jen máme.

Bylo už po premiéře a paní Dušková zamkla Mozarta v zahradním altánku na Bertramce s podmínkou, že nebude vysvobozen dřívě, dokud pro ni něco nenapíše. V sychravém listopadovém počasí Mozart proto rychle zkomponoval skvělou koncertní árii „Bella mia fiamma“ („*Sbohem, můj krásný plamení*“). Ještě před polovinou listopadu se Mozartovi vrací do Vídně. Tamější premiéra Dona Giovanniho však byla pro Mozarta spíše zklamáním. Pražský úspěch Dona Giovanniho umocnil tenkrát již existující oblibu Mozartovy hudby v Čechách a založil novou tradici její zdejší recepce, jejímž důsledkem později, u příležitosti 50. výročí premiéry, bylo založení Mozartova památníku v tehdejší Univerzitní, dnes Národní knihovně v Praze, vlastně prvního Mozarteu na světě.

Zpíváme, hrajeme, tančíme Ohlédnutí za kulturním programem v Klementinu

Krásný barokní interiér Zrcadlové kaple se svojí výjimečnou akustikou se po letech pronájmu opět řadí, pod taktovkou Národní knihovny ČR, mezi významné pražské hudební scény. Letošní jaro patřilo převážně známým českým ansámbly. V dubnu jsme mohli slyšet např. čtyři koncerty z cyklu *Klementinské barokní večery* (Capella Regia Praha), či shlédnout krásně nastudované vesnické obchůzkové hry – *Pašije*. V červnu a červenci jsme měli mimo jiné možnost přivítat u nás zahraniční soubory, které se k nám i opakovaně vrací z nejrůznějších částí světa, zmiňme např. koncert mladých zpěváků z University of Miami – FROST CHORALE, z Číny přijel soubor SHANGHAI PHILHARMONIC CHILDREN CHOIR, či vystoupení tchajwanských hudebníků, kteří u nás koncertovali již podruhé, letos s programem 2017 *Taiwan Music Festival Prague-Vienna*.

V létě jsme naši scénu přenesli částečně i mimo Zrcadlovou kapli, a to na otevřené jeviště na Révovém nádvoří. Tento „zkušební“ ročník nám potvrdil, že o letní otevřené scény je mezi posluchači a diváky skutečně zájem. Sluncem rozpálená Praha u nás nabídla klimaticky příjemné útočiště a přísavníkem porostlé stěny romantického nádvoří tvořily malebnou kulisu koncertním i divadelním představením. Rozezněly se zde tóny klasických i současných skladeb v aranžích našeho předního violoncellisty Kryštofa Leciana, který vystoupil se seskupením klasických hudebníků Czech Metal Strings, hra *Commedia Finita* nás zavedla do doby Emy Destinové, komedie *Jak je důležité být (s) Filipem* skvěle pobavila diváky.

Návštěvnost se pohybovala mezi čísly 300–500 diváků na jednotlivá představení. Tento zájem nás přesvědčil, že jsme vykoučili správným směrem, a tak se již nyní těšíme na příští léto. Nápadů pro vás máme dostatek.

Co říci na závěr – snad jen to, že jsme rádi, že se u nás líbí jak divákům, tak umělcům. Nesmírně nás těší, že se o Klementinu s jeho Zrcadlovou kaplí a Révovým nádvořím začíná mezi lidmi právem hovořit jako o rozvíjícím se centru umění v Praze.

Historické události z let končících sedmičkou v Kalendáři historickém Daniela Adama z Veleslavína ve vydání z roku 1940

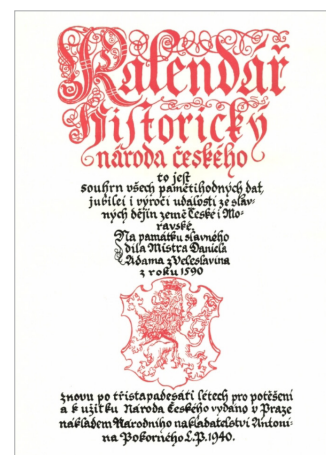
Výběr událostí zaznamenaných k měsícům září a říjen

Hana Vajnerová

NDK
Národní digitální knihovna

Přední desky str. 589a

Titulní strana str. 593

3. září

L. P. 1347 císař Karel IV., druhého dne po svém na království české korunování, založil klášter Matky Boží Sněžné na Novém Městě pražském, za branou sv. Havla, kteráž slove na Mostku, na tom místě, kdež sloulo na Písku.

L. P. 1827 ve vsi Lhotě pod Libčany poprvé orali novým rúchadlem, vynalezeným bratranci Veverkovými. František Veverka, nar. 3. 3. 1799 v Rybitvech u Přelouče..., byl přemýšlivý rolník, jenž přišel na myšlenku zdokonalení nástroje orby a proměnil dosavadní radlici

v útvar, který pak vykoval Václav Veverka, kovář (nar. 10. prosince 1790 v Rybitvech...). Ruchadla se započala továrně vyráběti roku 1849 a autorství vynálezu bratranců Veverkových prokázáno svědeckým protokolem z 27. února 1868.

7. září

L. P. **1827** odevzdána veřejnosti **první dráha kolejná** mezi Budějovicemi a Trojanovem. Železnice tato, tažená koňmi, byla dílem A. Gerstnera.

S myšlenkou na stavbu železnice přišel otec A. Gerstnera František Josef, který se na počátku 19. století podílel na projektu kanálu spojujícího Vltavu, resp. Labe a Dunaj, a jako jeho lepší náhradu prosazoval železnici, avšak neuspěl. V roce 1819 Rakousko propojení území přislíbilo, ale v té době se už F. J. Gerstner chystal do důchodu. Namísto něj získal v roce 1824 císařské privilegium na stavbu „železných silnic“ jeho syn František Antonín Gerstner. Plný provoz z Budějovic do Lince byl slavnostně zahájen 1. srpna 1832.

F. J. Gerstner – osobnost neodmyslitelně spjatá s Klementinem, absolvoval Hergetovu inženýrskou školu, byl adjunktem klementinské hvězdárny a později profesorem tamní university; byl členem Královské české společnosti nauk i stejné zednářské lóže jako např. K. R. Ungar; zasloužil se o zřízení polytechniky.

14. září

L. P. **1937** zemřel na zámku lánském český filosof a sociolog **Tomáš Garrigue Masaryk**. – Narodil se v Hodoníně na Moravském Slovácku, studoval na německých školách v Brně a ve Vídni, kde r. 1876 promoval a habilitoval se na universitě r. 1879. Do Prahy povolán za mimořádného profesora 1882, na řádného profesora povýšen r. 1896. Vlastním oborem Masarykovým byla sociologie, ale aktivní jeho osobnost zasahovala do všech oborů vědeckého i veřejného života.

17. září

L. P. **1447** a den sv. Lamperta Pražané staroměstští rozkázali mnoho sudů **vína vláčkovatého** na ryňk vytáhnouti a osekati, nechťíce, aby jím lidé trávení byli.

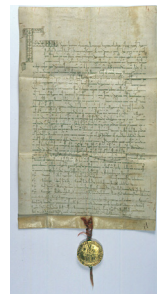
L. P. **1927** zemřel v Praze **Cyril Antonín Straka**. Nar. 19. listopadu 1868 v Milevsku, vstoupil do kanonie premonstrátů na Strahově, jejíž vzácnou knihovnu z velké části uspořádal a objevil celou řadu neznámých a důležitých rukopisů, prvotisků a knih.

26. září

L. P. **1212** císař **Fridrich**, toho jména druhý, na sněmě říšském v Basileji dal **Přemyslovi Ottagarovi I.**, králi českému i budoucím jeho **privilegium** na tyto svobody: 1) aby království české svobodné bylo a žádnému tributu

ani platu císaři a ke dvoru jeho na potomní časy neplatilo, 2) aby Čechové měli moc a právo v budoucích časech krále sobě voliti, koho by chtěli, bez překážky a dotazu císařů římských, 3) aby králové čeští mezi království svého a zemí k němu příslušejících ..., užívali i potomci jejich, 4) aby v svém království biskupy tvrditi moc měli, 5) aby král český nebyl povinen k dvoru císařskému jeti, leč do tří měst království českému blízkých, do Norimberka, Pomberka a Merspurgu, 7) když by císař jel do Říma pro korunu, aby král český na vůli měl, buďto tři sta oděnců s ním poslati, aneb tři sta hřiven stříbra dáti. – Slavné toto privilegium, podle pečeti Fridricha, jakožto krále sicilského, nazývané Zlatou bullou sicilskou, uloženo jest v originále v archivu země České.

27. září

L. P. **1787** zemřel v Praze sochař **Ignác František Platzer**. Největší ze tří generací Platzerů se narodil v Plzni r. 1717, a snad byl žákem svého otce Jana, později akademie vídeňské. Do Prahy přišel asi 1743, a spolupracoval s K. Ign. Dienzenhofferem. Vytvořil sochu sv. Norberta na Karlově mostě, četné sochy svatojanské aj. ... V malostranském chrámě sv. Mikuláše provedl oltářní sochu patrona chrámu a dřevěné kolosální sochy čtyř východních učitelů církevních.

V Klementinu nalezneme jeho dílo, připomínající vědecké zásluhy Josefa Steplinga, naproti vstupu do Astronomické věže.

7. října

L. P. **1847** se narodil v Holicích český cestovatel **Emil Holub**. Studoval lékařství v Praze, dosáhl doktorátu roku 1872 a téhož roku se vypravil do nejjihnější Afriky. Prožil v Africe sedm let a ještě dvakrát se vrátil do této temné pevniny, na jejímž území učinil mnohé objevy obecné důležitosti. Přivezl odtamtud mnoho kulturních vzácností, které věnoval Náprstkovu muzeu v Praze a cesty svoje popsal v krásných cestopisech „*Sedm let v jižní Africe*“ (1880) a „*Druhá cesta po jižní Africe*“ (1889–1890), aj. Knihy Holubovy byly přeloženy do mnoha evropských jazyků.

10. října

L. P. **1857** zemřel v Lublani český vynálezce **Josef Ressel**. Jako posluchač vídeňské university kreslil již náčrtky šroubů, jichž chtěl využít k pohonu lodí a balonů. Později studoval na lesnické akademii, jmenován lesníkem v Kraňsku, později v Terstu, kde blízkost moře mu poskytla možnost vyzkoušení starou jeho myšlenku. R. 1827 obdržel Ressel privilej na svůj vynález lodního šroubu a po dvou letech uplatnil šroub, zhotovený pod

Resslovým dohledem v Terstu na parníku Civetta. byl ošizen o svůj patent firmou „Rivier, Piccard et Malar“ ucházel se o odměnu britské admirality, která slibovala částku 20.000 liber tomu, kdo prokáže prioritu vynálezu. Přes všechny důkazy svého prvenství např. „*Dějiny šroubu v otčině*“ psané již r. 1820, cena udělena jinému a podobný osud postihl i jiné vynálezy Resslovy, např. lis na kovy, lis na víno a olej, ložiska bez tření a parní povoz. Chud a zneuznán zemřel Ressel v bahniscích lublaňských na služební cestě a teprve po smrti stavěny mu pomníky, největší ve Vídni z roku 1863.

18. října

L. P. 1347 umřel pan **Petr z Rožmberka**, nejvyšší komorník království českého za krále Jana.

L. P. 1867 se narodil v Nechanicích český politik a národohospodář **Alois Rašín**.

L. P. 1927 zemřel v Praze slavný český lékař a spisovatel **Josef Thomayer**.

21. října

L. P. 1397 zemřel při chrámě sv. Apolináře na Větrově **Beneš či Benessius**, iluminátor passionálu abatyše Kunhuty okolo roku 1312.

Passionál je souborem duchovních textů z počátku 14. století, vznikl z popudu Kunhuty Přemyslovny. Kvalita jeho iluminací z něj činí dílo svým významem překračující horizont střední Evropy. Roku 2005 byl prohlášen za národní kulturní památku.

24. října

L. P. 1527 ve čtvrtek před sv. Křišpínem, **divní zázrakové a úkazové na nebi** po západu slunce na mnoha místech viděni, nebo někteří spatřili jako pochodně ohnivé z oblaků létati, jiní muže zbrojné s meči se potýkati, jiní sloupy od oblaků až k zemi roztažené a meče ohnivé etc.

25. října

L. P. 1667 zemřel ve Vídni **Arnošt Vojtěch kardinál hr. Harrach**, kníže-arcibiskup pražský. ... jako syn císařského hofmistra studoval u jezuitů (*rozuměj v Klementinu*) a v Římě, kde jej zastihla r. 1622 volba za pražského arcibiskupa. Vrátil se do Čech, kde mu svěřeno provádění protireformace. Harrach, jmenovaný r. 1626 kardinálem, prožil těžké období třicetileté války, na jejímž sklonu upadl do švédského

zajatí. Korunoval tři krále korunou svatováclavskou. Byl života bezúhonného, velikého vzdělání a ušlechtilého zjevu, pro který nazýván „kardinálem andělským“.

27. října

L. P. 1787 začátek svůj vzalo v Praze **poznámenání všech ulic**, placů, jak by se který jmenoval, a po krajích rovněž. Téhož dne strhla se **veliká bouřka v Praze**, hromobití a blýskání bylo velmi strašlivé; příčina toho byla veliká parna, jež toho měsíce nastala.

29. října

L. P. 1787 ve Stavovském divadle v Praze poprvé hrána opera **Wolfganga Amadea Mozarta „Don Juan“**, v Praze dokončená. Původní titul hry, komponované na vlašský text Da Ponte-ův zněl „Don Giovanni, ossia il Dissoluto punito“.

Zveme vás

Výstavní chodba – přízemí

Vstupné 10 Kč (čtenáři NK ČR zdarma)

Knihy se těžko vystavují: Václav Sivko

15. 9.–2. 11. / po–so 9.00–19.00

Těžiště díla Václava Sivka (1923–1974) spočívá zejména v kresbě, volné grafice a ilustraci. Výraznou, byt

často přehlíženou, stopu zanechal v šedesátých letech i v oblasti knižní grafiky jako výtvarný redaktor nakladatelství Mladá fronta a Albatros, i jako spolupracovník celé řady časopisů. Celkem ilustroval, vyzdobil a graficky upravil více než 500 knih. Výstavní cyklus *Knihy se těžko vystavují*, který se věnuje významným českým poválečným knižním výtvarníkům a grafikům, pořádá Elpida, o.p.s. ve spolupráci s Archivem výtvarného umění. Kurátorem výstavy je Martin Hůla.

Klementinum 190
Vstup volný

Svahilec bez přátel a bez přestávky

6. 9. / od 18.00

Klementinum, Révové nádvoří (vchod A)

Hodinový zápas muže s mikrofonem. Křížení slam poetry, stand-upu, monodramatu a školení o bezpečnosti práce.

Mladí pražští autoři + Aljaž Koprivnikar

21. 9. / od 18.00

Klementinum, Révové nádvoří (vchod A)

Literární podvečer s autory ze skupiny Zlatoválky (Kristýna Machartová, Tereza Vejvodová, Vojtěch Vacek) a Bezejmenná generace (Petra Macháčková, Sára Zdarsová, Jiří Jakub Zévl). Jako host vystoupí slovinský básník a literární kritik Aljaž Koprivnikar, který žije napůl mezi Prahou a Lublaní.

Workshop Recykliteratura s Vojtěchem Maškem

31. 10. / od 17.00

Klementinum, Zasedací sál, 1. patro (vchod B2)

Recykliteratura je hra s obrazem a textem. Jediným kritériem je síla fragmentu, síla jednoduchého vtipu, zeno-ové básně, groteskní situace, znepokojujícího dialogu nebo minimalistické repliky.

